

ตามหาพระลอ

มีหลักฐานจากพงศาวดารลาวเรื่องขุนล่อว่า “ขุนล่อใหญ่มาได้ 23 ปีล่วงมา ตั้งเมืองชวาที่ เชียงดงเชียงทองอันเจ้ารัสดีแรกหมายใส่หลักคำใส่หลักเงินไว้ที่ก้อนกำยฟ้าหั้นแล ยามนั้นข้ากั้น ฮางปู่มันพญานาคอยู่น้ำท่าผาดังสบอหั้น ขุนล่อมาแล้วแพ้ไล่เขาเมื่อภูเลาภูคาจึงเป็นข้าขำบัดนี้แล อันนั้นแม่นข้ากั้นฮางแล

เมื่อวิเคราะห์ตามหลักฐานนี้น่าจะหมายถึงว่า ขุนล่อได้มาครองเมืองชวาที่เชียงดงเชียงทอง ซึ่งน่าจะหมายถึงบริเวณเมืองจามปาเก่าชานานนามว่า “นครกาลจามบากนาคบุรีศรี” ต่อจาก ท้าวกันฮาง ซึ่งมาจากคำว่า “เงินยัง” แห่งเมืองโยนกนาคนครเชียงแสน และมีธิดา 2 องค์ชื่อนางเพกกับนางแพง (ตำนานไทยว่านางเพกกับนางแพง)

ตามตำนานเหนือที่ได้ทำการชำระแล้วตรงกับสมัยของพระเจ้าพรหมราช ซึ่งประสูติเมื่อ พ.ศ.1464 ได้ขึ้นครองเมืองสุวรรณภูมิเมื่อ พ.ศ.1487 - 1535 ในเมื่อมีพระชนมายุได้ 23 พรรษา และได้นางเพกนางแพงมาเป็นพระมเหสีทั้ง 2 พระองค์แล้วจึงย้ายราชธานีมาอยู่ที่เมืองใหม่ และชานานนามเมืองนี้ว่า “นครจำปาศักดินันคบุรี” ในหลักฐานบางแห่งว่าเจ้าเมืองชื่อ ปางคำ คงจะได้นำมาจากนามของพระเจ้าพรหมราชที่มีช้างชื่อ พางคำ แล้วจึงกลายเป็นเมืองพางคำในเวลาต่อมา (น่าจะเกี่ยวกับคำว่า หลวงพระบาง ด้วย)

นางเพกนางแพงนี้ปรากฏนามในพงศาวดารไทยชื่อว่านางสร้อยฟ้าทอง ราชธิดาของเจ้าเมืองพิชัยเชียงใหม่ (สายวงศ์พระนางจามเทวี) และนางแว่นฟ้าทองราชธิดาของพระยาล้านช้าง หรือพระยาเรือนแก้ว (สายวงศ์ลาวจกราช) ซึ่งไม่ได้เสียชีวิตไปพร้อมกับพระลอแต่อย่างใด (ลิลิตพระลออันไม่ได้แต่งตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์)

พระเจ้าพรหมราชหรือพระลอนี้มีประวัติความเป็นมาพอที่จะสรุปได้ดังนี้คือ พระองค์ทรงเป็นโอรสของกษัตริย์ราชวงศ์สิงหนวัติซึ่งมีนามว่าองค์พัง ได้ขึ้นครองเมืองไชยปราการเมื่อ พ.ศ.1480 - 1483 ขึ้นครองเมืองกำแพงเพชรเมื่อ พ.ศ.1480 - 1487 ขึ้นครองเมืองสุวรรณภูมิเมื่อ พ.ศ.1487 - 1535 (นามว่าพระเจ้าอุทองที่ 2) ขึ้นครองเมืองสุโขทัยเมื่อ พ.ศ.1487 - 1535 (นามว่าพระร่วงอรุณราช) และในที่สุดได้ไปครองเมืองกัมพูชาเมื่อ พ.ศ.1535 - 1559 มีนามว่าหริสวรมันที่ 3 (มาจากคำว่าหริสวรมัน หรือหริสวูเงินยัง) มีหลักฐานจารึกไว้ที่เขาพนมรุ้งในนามว่า “พระเจ้าหริสวรมัน”

เมื่อ จ.ศ.306 ได้ทำการตัดศักราชในนามของพระเจ้ากาพวรรณดิศ หรือพระเจ้าสักคำมหาราช และยังได้เป็นผู้สร้างพระพุทธชินราช พระพุทธชินสีห์ และพระศรีศากยมุนีในนาม

ของพระเจ้าศรีธรรมไตรปิฎก อีกทั้งยังเป็นผู้ประดิษฐ์พระเกตุมาลาเป็นเปลวแหลมอันเป็นศิลปประยุคต์ขึ้นเป็นครั้งแรก จึงได้นามว่า “พระเกตุมาลา” และเมื่อปลายรัชกาลได้บัญชาการให้สร้างเมืองพิษณุโลก จึงได้รับพระนามว่า “พระบรมพิษณุโลก” ดังจารึกไว้ที่นครวัด และมีนามอื่นอีกว่าพระพันวสา หรือพระเจ้าภัทรกัลป์ ซึ่งหมายถึงความมีอายุยืนเยี่ยงพรหม ทั้งนี้ก็ยังมีหลักฐานทางโบราณวัตถุคือรูปพระพรหมซึ่งแต่อยู่ 3 ชั้น กับปราสาทตาพรหมที่พระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ได้สร้างขึ้นเพื่อเป็นการอุทิศส่วนกุศลไปให้แก่พระเจ้าพรหมราช

เมืองพิษณุโลกมีนามว่า เมืองไทยวนที่ศรียมนา น่าจะมาจาก ไทยโยนกนที ศรียมนา หรือเรียกว่าเมืองสระหลวง - สองแคว โดยเฉพาะคำว่าสระหลวงนี้มีปัญหานำมาถกเถียงกันมาก ซึ่งเดิมมาจากคำว่า “สรหลวง” และน่าจะอ่านแบบคำโบราณว่า “สรวง” แปลว่าสวรรค์อันเป็นที่สถิตย์ของพระวิษณุ คือเมืองพิษณุโลกซึ่งเป็นเมืองของพระเจ้าพรหมราช (พระลอ)

ปัญหาเรื่องของการเขียนแบบโบราณในบางแห่งทำให้คนรุ่นหลังเกิดความเข้าใจผิด แล้วนำมาเล่าขานกันเลื่อนเปื้อนจนทำให้ต้องเสื่อมเสียถึงพระบรมราชานุคุณของไทยอย่างมากมาย เช่นคำว่า “เจ้าแม่ห้วยเมือง” เป็นต้น เพราะเข้าใจผิดไปว่าให้อ่านเป็น “เจ้าแม่ยั่วเมือง” จึงต้องยกหลักฐานเดิมขึ้นมาชี้แจงดังนี้

“กำหนดพระราชกฤษฎีกาไยการ พระราชกุมาร พระราชนัดดา ฝ่ายพระกุมารเกิดด้วยพระมเหสี คือสมเด็จพระหน่อพระพุทธเจ้า อันเกิดด้วยแม่ห้วยเมือง เป็นมหาอุปราช เกิดด้วยลูกหลวงกินเมืองเอก เกิดด้วยหลานหลวงกินเมืองโท เกิดด้วยพระสนมเป็นพระยาเยาวราช”

คำว่า “เจ้าแม่ห้วยเมือง” นี้ก็คือตำแหน่งพระอัครมเหสีนั่นเอง ซึ่งเป็นคำที่มาจากรากศัพท์โบราณ ดังศิลาจารึก ลพ.27 ด้านที่ 1 บรรทัดที่ 4 ความว่า “เอาวัดเมื่อถวายหื้อเป็นบุญกุศล แก่เจ้าเหนือ(ห้วย) เจ้าพระยาต่อมใส” คำนี้ต้องอ่านว่า “ห้วย” แปลว่าศิระะ ดังนั้นจึงอาจแปลกใจความเบื้องต้นได้ดังนี้

“พระราชกุมารอันเกิดด้วยพระอัครมเหสี (เจ้าแม่ห้วยเมือง) คือสมเด็จพระหน่อพระพุทธเจ้า จะได้ตำแหน่งพระมหาอุปราช.....” คำว่าสมเด็จพระหน่อพระพุทธเจ้า หมายถึงองค์รัชทายาทที่จะได้สืบราชสมบัติต่อไป จึงได้ตำแหน่งที่พระมหาอุปราช

ฉะนั้นจึงได้โปรดทำใจเสียใหม่ให้ถูกต้องว่า คำว่าเจ้าแม่ยั่วเมืองนี้ไม่มีในความหมายที่ถูกต้องตามหลักภาษาไทย หรืออาจเรียกได้ว่าไม่มีในสารบบ หาไม่แล้วก็จะเข้ากับทำนองที่เรียกกันตามสำนวนไทยว่า “ไม่รู้ภาษา” ก็ได้

* * * * *